

jsou např. její formy, projekty, exkurze, konzultace (33 % ZŠ, 44 % SŠ). Žáci gymnázií se zase častěji podílejí na organizačních záležitostech školy než žáci středních odborných škol. Tam, v souvislosti s větším počtem studijních a výchovných problémů, se naopak ve vyšší míře zapojují do řešení záležitostí týkajících se jednotlivých žáků.

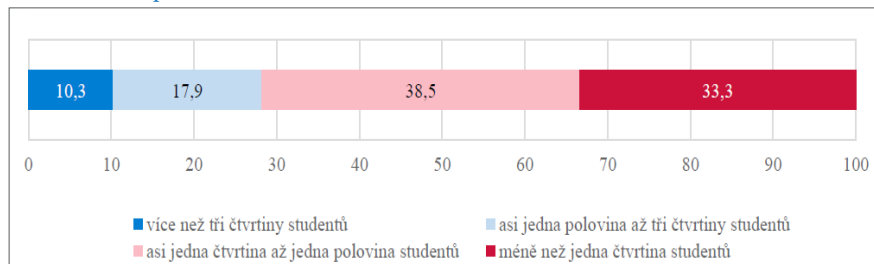
Ve středních školách dominují formalizované struktury

Dvě pětiny ředitelů základních i středních škol si myslí, že **zapojení žáků do rozhodování ve škole motivuje tyto žáky k odpovědnému přístupu k životu i ke světu**. A přibližně pětina z nich vnímá význam spoluúčasti žáků jednak v nabývání dovedností (zejména komunikačních, osobnostních a občanských) potřebných k zapojení do života společnosti, jednak v posilování samostatnosti při hledání nápadů a kreativních řešení. A jen přes půl procenta ředitelů v zapojování žáků do rozhodování ve škole žádný význam nespatřuje.

Celkově mají **možnost se více či méně formálně zapojovat žáci téměř ve všech školách**. Formalizované struktury, ať již na úrovni školy, nebo na úrovni třídy, mohou využívat žáci 66 % ZŠ a 85 % SŠ (především s maturitními obory).

Zatímco **neformální a účelově vznikající i fungující skupiny žáků se objevují zhruba v polovině ZŠ i SŠ, formalizovaná struktura převažuje u škol středních**, a to jak na úrovni třídy (68 % SŠ oproti 51 % ZŠ), tak školy (53 % SŠ oproti 41 % ZŠ). Jedním z důvodů této diferenciace je rozdíl mezi školami jen s 1. stupněm (komunitní charakter) a školami plně organizovanými. V rámci středních škol zase poměr na druhou stranu ovlivňuje **častější existence žakovských parlamentů v gymnáziích (72 %)**. Toto zjištění Česká školní inspekce vyhodnotila jako negativní, protože i z jiných šetření plyne, že **zejména absolventi středních odbor-**

Graf 1 | Přibližný podíl studentů, kteří projevují o rozhodování o chodu a rozvoji školy aktivní zájem (přinášejí podněty, účastní se jednání, podílejí se aktivně na realizaci přijatých rozhodnutí) – podíl škol (v %)

ných škol (především ti, kteří končí s výučním listem) **mají menší zájem o účast ve volbách nebo i v jiných občanských aktivitách**.

Schůzkám žáci příliš času nevěnují

Právo na zakládání samosprávných orgánů (žakovských parlamentů a třídních samospráv) je **zakotveno ve školském zákoně**. Z údajů *Centra pro demokratické učení*, které se na přípravě této tematické inspekční činnosti podílelo, vyplývá, že **vedení školy by mělo zajistit, aby zasedání žakovského parlamentu probíhalo alespoň jednou za dva týdny a aby trvalo minimálně 45 minut**, a to v době, kdy se ho mohou účastnit žáci ze všech tříd.

Z dat získaných od oslovených škol (191 ZŠ a 99 SŠ) vyplývá, že **v doporučeném intervalu se parlament schází ve čtvrtině ZŠ a jen v desetině SŠ**. Nejčastěji se zástupci žáků setkávají v ZŠ alespoň jednou za měsíc (53 %) a v SŠ méně než jednou za měsíc (50 %).

Nižší četnost setkávání, než představuje doporučená minimální frekvence, ukazuje na **formální charakter žakovských parlamentů**, což platí pro tři čtvrtiny základních a devět desetin středních škol. V této souvislosti proto vyznívá jako zajímavé zjištění fakt, že jen 15 % ředitelů připoustí na daných školách formální funkci jejich žakovských parlamentů.

Pokud jde o délku jednání parlamentu, doporučených 45 minut převažuje na ZŠ (48 %) oproti SŠ (38 %). Ještě více času pak setkání věnuje třetina středních a desetina základních škol.

Přestože nejčastěji se členové žakovského parlamentu setkávají v odpoledních hodinách mimo výuku, scházejí se i v době vyučování, z něhož jsou proto omluveni (15 % ZŠ, 28 % SŠ), anebo i dopoledne během přestávek mezi vyučovacími hodinami (27 % ZŠ, 24 % SŠ).

Voliči neměli často dost informací

Způsob, jakým jsou žáci do školního parlamentu vybírání, si každá škola volí sama. Některé školy upřednostňují jednotné mechanismy (66 % ZŠ, 55 % SŠ), zbytek pak preferuje individuální postup v každé třídě. V základních školách bývají v parlamentu zastoupeny všechny ročníky 2. stupně, méně pak už ročníky 1. stupně, a to v korelaci k věku žáků (91 % 5. ročník, 14 % 1. ročník).

Důležitou úlohu v organizaci voleb mají jednak třídní učitelé, jednak koordinátoři žakovských parlamentů, jimiž jsou pedagogičtí pracovníci, kteří vytvářejí podmínky pro práci těchto organizovaných struktur. **Jejich role by však měla být spíše podpůrná**, protože co nejvíce práce by mělo být ponecháno na samotných žácích. To se však zatím nedařilo ve dvou pětinách základních a přibližně ve čtvrtině středních škol (zejména SOŠ), kde koordinátor jednání dlouhodobě vedl. Zdá se proto, že **učitelé ne vždy umějí (a mnohdy možná ani nechtějí) odpovědnost předávat**.

Koordinátor však organizoval volby jen v malém počtu škol (14 % ZŠ, 21 % SŠ), a to přesto, že minimálně jeden koordinátor figu-